

СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Бурба Дарина Ігорівна

*магістрантка освітньої програми «Педагогіка вищої школи»,
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», Darishka_24@ukr.net*

Кононець Наталія Василівна

*д. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних
наук, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», natalkapoltava@ukr.net*

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ БУЛІНГУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

На сьогоднішній день одна із самих актуальних проблем – це поширене цькування (булінг) серед дітей. Цькування у шкільному середовищі мало місце завжди, це не те, що виникло миттєво й нізвідки. Однак нині цькування (булінг) отримало розповсюдження як у всьому світі, так і в Україні. Ця проблема набула такого масштабу, що про неї почали відкрито говорити і виникла необхідність протидіяти йому на законодавчому рівні та встановити відповідальність за такі діяння. Хоча ця проблема не є новою, але до 2019 року в правовому полі України взагалі не було такого поняття.

З розповсюдженням цієї проблеми, було прийнято рішення про закріплення на законодавчому рівні поняття булін (цькування) і відповідальність за нього, а саме прийняття 18 грудня 2018 року Верховною Радою України Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу. Так, в українському законодавстві було встановлено визначення цього явища, а також передбачено відповідальність не тільки за його вчинення, але й за приховування випадків булінгу. А саме внесено зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення України та Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту».

Що ж таке «булінг»? Згідно зі ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 1 Закону України «Про освіту» булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Щодо ознак булінгу можна зазначити наступне: систематичність (повторюваність) діяння; наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); дії або бездіяльність кривдника, наслідком

яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

З вищевказаного можна зробити висновок, що законодавчо визначене поняття булінг не стосується виключно дітей, а охоплює всіх учасників освітнього процесу. Але законодавець досить звузив коло осіб та перелік обставин за яким кривдника можна притягнути до відповідальності за вчинення булінгу. З огляду на вказане, поодинокий випадок агресії одного учня щодо іншого вважатиметься шкільним насильством, але не булінгом. Також, якщо насильство вчинене не під час навчального процесу, тобто у літніх таборах, на гуртках, то поняття булінгу виключається і відповідальність за вчинення дій, які підпадають під його ознаки не настає.

З набранням законної сили норми закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», такі дії вважаються правопорушенням і тягнуть за собою адміністративну відповідальність. А саме, відповідно до ч. 3 ст. 173-4 КУпАП, адміністративна відповідальність батьків настає за вчинення малолітніми або неповнолітніми особами віком від 14 до 16 років булінгу (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

В Україні з моменту прийняття та набрання законної сили Закону вже сформувалась деяка судова практика щодо притягнення до відповідальності за вчинення булінгу. Досить великий відсоток адміністративних протоколів про адміністративне правопорушення були передані до суду та дослідженні ним і саме порушника було притягнуто до відповідальності. Але існує і інша практика, де саме суд закриває провадження у зв'язку з відсутністю ознак булінгу або відсутній склад адміністративного правопорушення.

Аналізуючи судову практику, зокрема рішення які прийняті судами в Полтавській області, що стосуються булінгу, а саме ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, встановлено наступне, що лише тільки одну Особу було притягнуто до адміністративної відповідальності.

За результатами судового слухання Постановою Хорольського районного суду Полтавської області по справі № 548/1006/19 Особу було притягнуто до адміністративної відповідальності призначивши їй стягнення у виді штрафу на користь держави в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Але більша частина рішень які прийняті судами в Полтавській області, де особа не притягується до відповідальності і суд постановою закриває провадження у справі і з наступних причин.

1. Відсутні ознаки булінгу. Відсутні складові поняття цькування (булінгу), а саме – відсутнє систематичне постійне насилля з боку групи осіб, або однієї особи за підтримки групи осіб, з ознаками нерівності сил, застосованих та направлених до однієї тієї самої людини. Дії були вчинені з метою самозахисту, а факт булінгу не знайшов свого підтвердження. Не здобуто доказів наявності вини особи у вчиненні правопорушення, що ставиться їй у вину. В протоколі про адміністративне правопорушення описано лише події, в яких відсутні ознаки булінгу.

2. Невірно складений протокол про адміністративне правопорушення органами Поліції. У протоколах не зазначено, чи є порушник учасником навчального процесу, які саме насильницькі дії були вчинені порушником щодо потерпілого, які наслідки викликали вказані дії у потерпілого і чи були вони взагалі, чи мало діяння систематичний характер, якщо так, то в який період часу, з конкретною вказівкою на час кожної події. В адміністративних протоколах суть адміністративного правопорушення має бути конкретною за змістом, викладеною з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних ознак складу адміністративного правопорушення, передбачених ч. 1 ст. 173-4 КУпАП.

Аналізуючи вищезазначене, хочеться сказати, що питання протидії булінгу в країні потребує більшої систематичної уваги з боку держави. Як працівники підрозділів Національної поліції України, так і працівники закладів освіти не достатньо обізнані в даній сфері тому потребують додаткових знань та освітніх програм, тренінгів. Але хочу зауважити, що не тільки держава повинна піклуватися про майбутнє, багато, що залежить від батьків і саме вони повинні усвідомлювати, що поведінка дитини формується в сім'ї.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню). Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>.
2. В Україні ухвалили перше судове рішення у справі про булінг. Мін'юст. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-buling-sud-dityagresiya/29767938.html>.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Васюк Юлія Анатоліївна

*здобувачка кафедри культурології та методики викладання
культурологічних дисциплін, Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка 6178113@ukr.net*

ТЕНДЕНЦІЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО САМОВИЗНАЧЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА У ПРАГМАТИЧНІЙ ОСВІТІ ДЖ. ДЬЮЇ

Соціально-економічні трансформації в Україні, формування міжнародного освітнього простору, масштабність інноваційних соціокультурних пошуків зумовлюють прискорення процесів демократизації й гуманізації національної системи освіти, актуалізують звернення до філософсько-освітніх концепцій формування самовизначеності особистості минулих років, народжених у вагомій